

дней, период плодоношения – 65–70 дней. Растение полуштамбовое, компактное, среднеоблиствленное, высотой 37–55 см. Листья яйцевидные, крупные, длиной 9–10 см, шириной 5–7 см, зеленой окраски. Цветки крупные, венчик белый, тычинки серовато-фиолетовой окраски.

Плоды конусовидные, гладкие с тупой вершиной, со слабовыраженными гранями, 2–3-камерные, направленные вверх. Средняя масса плода – 96–100 г, длина – 10–12, диаметр – 5,8–6,5 см. Толщина стенки околоплодника (перикарпия) – 5,0–6,0 мм. Вдавленность у плодоножки слабая. Окраска плодов в технической спелости – светло-зеленая, биологической – красная. Технически спелые плоды содержат 7,4–8,0 % сухих веществ, 2,4–2,8 % общих сахаров, 215–225 мг/100 г аскорбиновой кислоты.

Сорт универсального типа, не требователен к условиям выращивания. Рекомендован для возделывания в открытом грунте и пленочных теплицах с целью получения ранней продукции, а также для безрассадной культуры. Плоды используются для потребления в свежем виде и промышленной переработки. Устойчив к вертициллезному увяданию, толерантен к желтому увяданию и ВТМ.

УДК 635.657:631.526

**Бушулян О. В., Бушулян М. А.**

*Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення, вул. Овідіопольська дорога, 3, м. Одеса, 65036, Україна, e-mail: bushulyan@ukr.net*

## **СКРИНІНГ КОЛЕКЦІЇ НУТУ ЗА СТІЙКІСТЮ ПРОТИ АСКОХІТОЗУ**

Нут (*Cicer arietinum* L.) для сільськогосподарського виробництва України є доволі перспективною зернобобовою культурою. Аграрії зацікавлені у швидкому та інтенсивному нарощуванні його посівних площ. Однак широке та швидке розширення посівів нуту в Україні гальмується декількома причинами, однією з яких є невеликий рівень стійкості існуючих сортів проти хвороб. Втрати урожаю від хвороб можуть сягати 30–40 %, а за наявності епіфітотії – до 100 %. Створення сортів, що поєднують високий потенціал продуктивності з генетичним захистом від хвороб – одне з центральних питань селекції. Однією з найбільш небезпечних хвороб нуту є аскохітоз, основним збудником якого є *Ascochyta rabiei* (Pass.), яка може уражувати рослини в усі фази розвитку та спричинювати зниження якісних показників та призводити до повного знищення урожаю.

Протягом останніх 20 років в умовах Півдня України вивчаємо світову колекцію нуту. За цей час опанували більш 2,5 тис. зразків нуту різноманітного походження, виділили ряд сортозразків, які поєднують комплекс господарсько-цінних ознак і, на нашу думку, мають перспективу за використання в якості вихідного матеріалу для селекції високопродуктивних сортів нуту.

Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку

Аскохітоз нуту різної інтенсивності на Півдні України спостерігається щороку, що дає нам можливість оцінювати наявний вихідний матеріал на стійкість на природному інфекційному фоні. Оцінку вихідного матеріалу проводимо за дев'ятибальною шкалою ВІР протягом вегетаційного періоду. У 2016 році сформувалися виняткові погодні умови, які дали змогу оцінити наявний вихідний матеріал нуту на жорсткому природному інфекційному фоні аскохітозу. Дослід був розміщений на ділянці, де нут вирощувався в позаминулому році, що сприяло накопиченню збудників інфекції у ґрунті через рештки інфікованих рослин. А тривала дощова погода, що спостерігалася наприкінці травня–початку червня у фазу бутонізації–цвітіння рослин нуту, дала змогу всебічно оцінити матеріал.

Серед всього різноманіття колекційних зразків лише 20 % виявили стійкість або толерантність проти збудників аскохітозу. Тільки шість номерів були стійкими, не мали жодних ознак уражень протягом всієї вегетації, отримавши бал 9, а саме: 'Пам'ять' (СГІ–НЦНС, Україна), '1119772' (Італія), 'P 9818' (Туреччина), 'NEC 1628' (Індія), 'Flip 99' (Сирія), 'NEC 2237' (Іран).

Толерантними щодо збудників аскохітозу виявилися 33 сортозразки, на вегетативних органах яких виявили незначні плями, але жодного впливу на ріст та розвиток рослин це не мало. Серед них 'Аргумент' (СГІ–НЦНС, Україна), 'Колорит', 'Добробут' (Україна), б/н (Молдова), 'NEC 2234', 'P 2226', 'P 6383-2', 'NEC 2276', 'NEC 2224', 'ILC 215', 'P 2238' (Іран), 'Flip 85-75 c', 'Flip 85-1' (Сирія), '755217', 'INIA 125', 'TAY 22-78', '708017', 'INIA 103' (Чилі), 'NEC 2425', 'Mayor/відбір/', б/н (Туреччина), 'RSB 172', 'Ponoflor 2' (Індія), 'Bulh' (США), 'RBH 239' (Бангладеш), б/н (Ізраїль), б/н (Італія), 'Supermajor' (Мексика) отримали бал 8.

Заслужують на увагу також зразки, які комбінують толерантність проти аскохітозу (бал 7–8) з крупним насінням: 'Mayor', 'Biscaunobut 23', 'NEC 2430', 'CRYC 34904', 'Sample' (Туреччина), 'P 9623', 'P 9624', 'N. 03' (США), 'EC 26442', 'EC 26443' (Ізраїль), 'Brenhikado', '989-50', 'TARA-5', '1030-91' (Мексика), 'LR 68-1' (Сирія), 'NEC 49' (Іспанія).

УДК 631.524:631.9:527

**Вареник Б. Ф., Дарморис К. М.**

*Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення, вул. Овідіопольська дорога, 3, м. Одеса, 65036, Україна, e-mail: borisvar@ukr.net*

## **ВИХІДНИЙ МАТЕРІАЛ СОНЯШНИКУ ДЛЯ СЕЛЕКЦІЇ НА СТІЙКІСТЬ ПРОТИ ХВОРОБ**

Дія несприятливих біотичних чинників, до яких, насамперед, належать хвороби, є основною загрозою стабільності урожаю насіння соняшнику.

Одним із основних елементів збільшення врожайності соняшнику та збору олії з одного гектару є селекція нових, екологічно пластичних, стійких проти збудників хвороб самозапилених ліній та гібридів. Для підвищення

Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку